

Czerwiec 2017

#19

PUBLIKACJA NT. DOBROSTANU
ZWIERZAT HODOWLANYCH

Agresja u świń i jej konsekwencje dla dobrostanu.

P. LLONCH | E. MAINAU | D. TEMPLE | X. MANTECA

PODSUMOWANIE

Świnie są zwierzętami towarzyskimi, które tworzą hierarchię w swojej grupie. Kontaktowa i bezkontaktowa agresja pojawia się podczas grupowania nieznanym sobie wcześniej zwierząt. Może to stanowić problem dla dobrostanu, jeśli prowadzi do różnego rodzaju niewydolności i uszkodzeń ciała. Ograniczenie agresji będzie wzmacniało dobrostan zwierząt dzięki redukcji stresu i poprawie stanu zdrowia. Najbardziej skutecznymi strategiami ograniczenia agresji wydają się być: stabilna struktura grupy, ograniczenie zagęszczenia zwierząt i umożliwienie łatwego dostępu do zasobów, np. paszy.

> Rys 1

Przykład agresji wyrażającej się postawą ciała u loszek po grupowaniu.

Agresja pojawia się u świń jako naturalne zachowanie towarzyszące ustanawianiu hierarchii w stadzie, gdy łączy się ze sobą nieznanymi sobie wcześniej zwierzęta. Rozpoczyna się najczęściej bezkontaktowo, ale w dalszym etapie może prowadzić do bezpośrednich uszkodzeń ciała. Ponieważ grupowanie zwierząt w praktyce hodowlanej występuje bardzo często, agresja może występować cyklicznie z negatywnymi konsekwencjami dla dobrostanu takimi jak stres, uszkodzenia ciała, a nawet śmierć. Dlatego, aby poprawić dobrostan świń należy opracować strategie zapobiegające powstawaniu agresji w stadzie.

● DLACZEGO AGRESJA WYSTĘPUJE U ŚWIŃ?

Świnie są zwierzętami stadnymi, których struktura socjalna oparta jest na relacji nadrzędności i podrzędności w celu ustanowienia hierarchii. Jest ona niezbędna, aby określić zasady dostępu do zasobów (pasza, woda), kiedy są one ograniczone. Tworzenie się hierarchii w oparciu o relacje nadrzędności i podrzędności następuje bardzo szybko po wymieszaniu nieznanym sobie wcześniej zwierząt i trwa od 28 do 48 godzin. Świnie wykorzystują agresję do ustalenia hierarchii w stadzie. Dlatego, walki pojawiają się szczególnie w sytuacji grupowania obcych sobie zwierząt. Niedostępność takich zasobów jak pasza, woda czy miejsce do odpoczynku wzmacnia konkurencję i walkę. Na przykład, jeśli

dostęp do paszy jest ograniczony, to pierwsze uzyskują go osobniki dominujące, a dopiero potem podrzędne.

W grupie zwierząt z ustaloną hierarchią, przypadki agresji spadają dramatycznie. Jednak, gdy grupa zmienia się, również i hierarchia musi zostać zbudowana od nowa. Grupowanie świń jest jedną z najbardziej typowych sytuacji, podczas których załamanie się hierarchii może prowadzić do wzrostu agresji. W hodowli trzody chlewnej agresja po grupowaniu może pojawić się przy wielu okazjach, np. przy odsadzeniu prosiąt, transporcie na inną fermę lub do rzeźni albo tworzeniu grup dla loch prośnych. W każdym przypadku, powodem łączenia zwierząt jest uzyskanie maksymalnie homogennej grupy osobników w zbliżonym wieku i wadze.

● CZYNNIK WPLYWAJĄCE NA AGRESJĘ U ŚWIŃ

Świnie są zwierzętami stadnymi, których struktura socjalna oparta jest na relacji nadrzędności i podrzędności w celu ustanowienia hierarchii. Jest ona niezbędna, aby określić zasady dostępu do zasobów (pasza, woda), kiedy są one ograniczone. Tworzenie się hierarchii w oparciu o relacje nadrzędności i podrzędności następuje bardzo szybko po wymieszaniu nieznanym sobie wcześniej zwierząt i trwa od 28 do 48 godzin. Świnie wykorzystują agresję do ustalenia hierarchii w stadzie. Dlatego, walki pojawiają się szczególnie w sytuacji grupowania obcych sobie

> Rys 1

zwierząt. Niedostępność takich zasobów jak pasza, woda czy miejsce do odpoczynku wzmacnia konkurencję i walkę. Na przykład, jeśli dostęp do paszy jest ograniczony, to pierwsze uzyskują go osobniki dominujące, a dopiero potem podrzędne.

W grupie zwierząt z ustaloną hierarchią, przypadki agresji spadają dramatycznie. Jednak, gdy grupa zmienia się, również i hierarchia musi zostać zbudowana od nowa. Grupowanie świń jest jedną z najbardziej typowych sytuacji, podczas których załamanie się hierarchii może prowadzić do wzrostu agresji. W hodowli trzody chlewnej agresja po grupowaniu może pojawić się przy wielu okazjach, np. przy odsadzeniu prosiąt, transporcie na inną fermę lub do rzeźni albo tworzeniu grup dla loch prośnych. W każdym przypadku, powodem łączenia zwierząt jest uzyskanie maksymalnie homogennych grup osobników w zbliżonym wieku i wadze.

● CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA AGRESJĘ U ŚWIŃ

Na stopień agresji u świń wpływ mają:

a. Indywidualny poziom agresji i temperament osobniczy. Temperament odzwierciedla indywidualne różnice w zachowaniu, które są stałe niezależnie od czasu i sytuacji. Zwierzęta z wyższym temperamentem są prawdopodobnie bardziej agresywne. Agresywność jest cechą dziedziczną, a odpowiedzialne są za nią geny NR3C1 oraz AVPR1B.

b. Waga ciała. Wpływa ona na odbieranie osobnika jako posiadającego większe szanse na wygranie współzawodnictwa. Dlatego cięższe zwierzęta są pewniejsze siebie i bardziej angażują się w walkę. Dodatkowo, agresja jest bardziej nasilona wśród zwierząt o zbliżonej masie ciała.

c. Płeć. Zachowania agresywne są regulowane przez czynniki hormonalne związane z płcią, dlatego samce są zazwyczaj bardziej agresywne niż samice.

Wielkość pomieszczeń, w których utrzymywane są zwierzęta również ma wpływ na agresję u trzody chlewnej. Przestrzeń jest zasobem dostępnym, ale może także prowadzić do napotykania zwierząt na siebie i w konsekwencji do agresji. W tym wypadku obsada odgrywa kluczową rolę. Duże zagęszczenie zwierząt ułatwia socjalne interakcje, zarówno pozytywne jak i negatywne, dlatego poziom agresji może wzrastać w takich okolicznościach. W niektórych badaniach udowodniono, że zmniejszenie zagęszczenia o 50% ogranicza agresję o 30% w stosunku do wartości początkowej. Równocześnie, dostępność przestrzeni będzie ważna, ponieważ umożliwia

atakowanym zwierzętom ucieczkę od agresorów i zmniejsza możliwość kontaktu z nimi.

● WPŁYW NA DOBROSTAN ZWIERZĄT

Agresja jest bardzo stresująca dla świń, szczególnie podczas walk, które angażują duże zasoby energii. Złe samopoczucie powodowane przez agresję wywołuje immunosupresję, która zmniejsza odporność na infekcje i zwiększa ryzyko zachorowania. Odsadzenie jest jednym z najbardziej stresujących momentów w życiu świń, także z powodu agresji wywołanej grupowaniem obcych sobie wcześniej zwierząt. Badania wykazały istnienie związku pomiędzy redukcją immunokompetencji podczas odsadzenia, a wzrostem częstotliwości biegunek. Inne negatywne zjawiska wywołane agresją to spadek pobrania paszy i upośledzenie wzrostu.

Rany są bardzo istotne dla dobrostanu zwierząt, ponieważ są źródłem bólu. Agresja w ciężkich walkach może prowadzić do powstawania ran powierzchownych, ale także takich, które sięgają głębiej położonych tkanek. Przykładem tego mogą być uszkodzenia sromu spowodowane agresją podczas pobierania paszy u loch prośnych utrzymywanych grupowo. Niezależnie od bólu, który wywołują, rany mogą stać się zagrożeniem, ponieważ mogą zostać zainfekowane i doprowadzić do rozwinienia się sepsy i śmierci zwierzęcia. Podjęcie działań zapobiegających agresji u trzody chlewnej, może zmniejszyć pojawianie się chorób i obniżyć stosowanie antybiotyków czy środków przeciwbólowych. W grupowych systemach utrzymania loch, agresja pojawiająca się w pierwszym miesiącu ciąży może być wywołana aborcjami. Dlatego przepisy dotyczące dobrostanu dopuszczają utrzymywanie loch w kojcach przez pierwsze 4 tygodnie po inseminacji (np. Dyrektywa Rady Europejskiej 2008/120/EC). Jednakże po tym okresie, nie ma dowodów na to, że agresja ma wpływ na status reprodukcyjny.

● STRATEGIE OGRANICZENIA AGRESJI U ŚWIŃ

U prosiąt, agresja w czasie odsadzenia może być zmniejszona poprzez ich socjalizację w okresie karmienia mlekiem przez lochy. Wczesna socjalizacja w pierwszych dwóch tygodniach życia zwiększa zdolności adaptacyjne prosiąt i redukuje agresję pojawiającą się podczas przyszłych grupowań. Na przykład, w jednym z doświadczeń wykazano, że prosięta z miotów grupowanych podczas laktacji mają mniejsze uszkodzenia skóry niż prosięta utrzymywane w jednym miocie, aż

do odsadzenia. Inną strategią zmniejszania agresji u prosiąt jest zastosowanie syntetycznego matczynego feromonu. Liczne prace pokazują, że praktyka ta ogranicza uszkodzenia skóry i zmniejsza czas walk między zwierzętami.

Walki wywołują strach, stres i problemy zdrowotne u trzody chlewnej.

U loch prośnych utrzymywanych grupowo agresja może być redukowana przez minimalizację zmian w hierarchii socjalnej grupy. Niestety, nie zawsze się to udaje, ponieważ powtarzanie się rui, może doprowadzić do zmian w hierarchii. Dodatkowo, niektóre fermy tworzą dynamiczne grupy loch, gdzie przepływ zwierząt w kojcach odbywa się systematycznie. W tym przypadku istotne jest ograniczenie agresji w całej grupie, a nie u pojedynczej lochy. Również zarządzanie dostępem do zasobów redukuje przypadki agresji, ponieważ pojawia się ona najczęściej, gdy dostęp do nich (np. do paszy) jest ograniczony. Lochy prośne są żywione najczęściej w sposób dawkowany, co dodatkowo potęguje problem. Istnieją dowody, że podawanie paszy do woli podczas grupowania redukuje rany na skórze, co wskazuje na mniejszą agresję. Z drugiej strony, indywidualne stacje paszowe wydają się być także dobrym rozwiązaniem, chociaż bardziej kosztownym. Obecność w sąsiednim kójcu dobrze widocznego knura również zmniejsza liczbę agresywnych interakcji u loch, prawdopodobnie ze względu na dominującą rolę samca. Inne strategie mogą być stosowane podczas pozostałych faz produkcji trzody chlewnej (odsadzanie prosiąt, tucz itp.), np. odpowiedni projekt kojca, który umożliwi słabszym zwierzętom ucieczkę lub ukrycie się. Może to polegać na obecności barier lub umieszczeniu podłogi kojca na różnych poziomach.

Inną metodą, która może być używana w stalach nadmiernej agresji jest podanie świeżego materiału wzbogacającego, np. słomy. Niestety, działa ona jednak tylko przez krótki czas.

